

BIBLIOTEKA
INFORLEX

DOROTA ADAMEK-HYSKA
IZABELA MOTOWILCZUK

Materiały i towary oraz produkty

– zespół 3 i 6 po zmianach

SPIS TREŚCI

Materiały i towary oraz produkty – zespół 3 i 6 po zmianach

Dorota Adamek-Hyska

1. Zapasy, czyli rzeczowe aktywa obrotowe – objaśnienie podstawowych pojęć . . .	5
2. Zasady gospodarki materiałowej	7
2.1. Instrukcja magazynowa	8
2.2. Magazynier	15
3. Obrót towarowy	15
4. Zasady wyceny zapasów	16
4.1. Wycena materiałów	17
4.2. Wycena towarów	22
4.3. Wycena produktów gotowych, produkcji w toku i półfabrykatów	24
5. Dokumentacja zapasów	26
5.1. Dowód przyjęcia z zewnątrz – Pz	27
5.2. Dowód przyjęcia do magazynu – Mp	29
5.3. Dowód przesunięcia magazynowego – Mm	30
5.4. Dowód rozchodu wewnętrznego – Rw	30
5.5. Karta limitu materiałowego	31
5.6. Dowód wydania na zewnątrz – Wz	33
5.7. Protokół reklamacyjny	34
5.8. Dokument przyjęcia wyrobów – Pw	35
5.9. Protokół likwidacji produktów gotowych	36
6. Ewidencja zapasów	37
6.1. Ewidencja materiałów	38
6.1.1. Konto 300 „Rozliczenie zakupu”	38
6.1.2. Konto 310 „Materiały”	39
6.1.3. Konto 340 „Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów”	40
6.1.4. Schematy ewidencyjne w zakresie obrotu materiałowego	40
6.1.5. Przykłady liczbowe w zakresie obrotu materiałowego	46
6.2. Ewidencja towarów	52
6.2.1. Konto 300 „Rozliczenie zakupu”	52

6.2.2. Konto 330 „Towary”	53
6.2.3. Konto 340 „Odchylenia od cen ewidencyjnych towarów”	53
6.2.4. Schematy ewidencyjne w zakresie obrotu towarowego	54
6.2.5. Przykłady liczbowe w zakresie obrotu towarowego	57
6.3. Ewidencja produktów gotowych, półfabrykatów i produkcji w toku	61
6.3.1. Konto 600 „Produkty gotowe i półfabrykaty”	62
6.3.2. Konto 620 „Odchylenia od cen ewidencyjnych produktów”	62
6.3.3. Konto 640 „Rozliczenia międzyokresowe kosztów”	62
6.3.4. Schematy ewidencyjne w zakresie produktów gotowych, półfabrykatów i rozliczeń międzyokresowych kosztów	64
6.3.5. Przykłady liczbowe w zakresie produktów gotowych, półfabrykatów i rozliczeń międzyokresowych kosztów	68
7. Zasady inwentaryzacji zapasów	72
7.1. Spis z natury zapasów	74
7.2. Weryfikacja stanów ewidencyjnych zapasów z posiadaną dokumentacją	77
7.3. Rozliczenie różnic inwentaryzacyjnych w zapasach	78
8. Zapasy a klasyfikacja budżetowa	83
8.1. Paragraf 421 „Zakup materiałów i wyposażenia”	84
8.2. Paragraf 422 „Zakup środków żywności”	84
8.3. Paragraf 423 „Zakup leków, wyrobów medycznych i produktów biobójczych”	85

Izabela Motowilczuk

9. Gospodarka zapasami w pytaniach i odpowiedziach	85
9.1. Sposoby uwolnienia się od odpowiedzialności materialnej za niedobory magazynowe	85
9.2. Ewidencja środków obrotowych z darowizn od osób fizycznych i prawnych	89
9.3. Dokumentowanie zużycia materiałów odpisywanych bezpośrednio w koszty	91
9.4. Dokumentowanie, ewidencja i inwentaryzacja materiałów obcych (depozytów)	93
9.5. Postępowanie z materiałami objętymi reklamacją	96
9.6. Inwentaryzacja zapasów na strzeżonych składowiskach	97
9.7. Inwentaryzacja materiałów – warunki dokonywania kompensat oraz odpisów z tytułu ubytków naturalnych	99
9.8. Umowa o wspólnej odpowiedzialności materialnej magazynierów	104

Materiały i towary oraz produkty – zespół 3 i 6 po zmianach

Wstęp

Typowe jednostki sektora finansów publicznych, tj. jednostki budżetowe i samorządowe zakłady budżetowe, wykonują zadania administracyjne, socjalne, oświatowo-edukacyjne, kulturalne, z zakresu gospodarki mieszkaniowej, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz czy też inne zadania o charakterze usługowym. Z realizacją tych zadań wiąże się konieczność zużycia różnych materiałów, często też wytwarzania wyrobów gotowych i sprzedaży towarów. Wielkość posiadanych zapasów, w istniejących warunkach zaopatrzeniowych lub produkcyjnych, powinna odpowiadać potrzebom i wykonywanym zadaniom danej jednostki sektora finansów publicznych. Podmioty te, podobnie jak każde inne przedsiębiorstwo, zobowiązane są do prowadzenia racjonalnej i efektywnej gospodarki zapasami, skupiającej się na maksymalnej redukcji zapasów i optymalizacji przepływów materiałowych, a tym samym do zapewnienia ich wielkości niezbędnej do prowadzenia działalności przy najmniejszych możliwych kosztach. Dlatego w zakresie zapasów istotne są:

- prawidłowa klasyfikacja,
- zasady wyceny bieżącej i bilansowej,
- ewidencja,
- właściwe zarządzanie i zabezpieczenie.

W opracowaniu scharakteryzowano podstawowe pojęcia w zakresie zapasów, tj. materiały, towary, produkty gotowe, półfabrykaty oraz produkcję w toku. Przedstawiono zasady ich wyceny, zasady sporządzania dowodów księgowych (np.: Pz, Mp, Mm, Wz) oraz podstawowe założenia ewidencyjne, uwzględniając aktualne przepisy prawa finansów publicznych i prawa bilansowego. Opracowanie zawiera także przykładową **Instrukcję magazynową**.

Autem opracowania jest podanie **praktycznych przykładów liczbowych** w zakresie wyceny i ewidencji poszczególnych rodzajów zapasów, a także wskazanie zasad ich inwentaryzacji. W lepszym zrozumieniu problematyki organizacji gospodarki magazynowej i prowadzenia ewidencji zapasów po-

mocne mogą być także **przykłady rozwiązań najczęstszych problemów** spotykanych w samorządowych jednostkach organizacyjnych, **stwierdzanych w trakcie kontroli przeprowadzanych przez regionalne lzby obrachunkowe** – a między innymi dotyczących:

- unormowań w zakresie odpowiedzialności materialnej magazynierów,
- prowadzenia ewidencji pozabilansowej i inwentaryzowania zapasów należących do innych jednostek organizacyjnych,
- zasad wyceny i ewidencji rzeczowych środków obrotowych nabywanych w drodze darowizn,
- warunków stosowania przy rozliczaniu inwentaryzacji materiałów kompensat i rozliczeń niedoborów z tytułu ubytków naturalnych.

Rozporządzeniem Ministra Finansów z 5 lipca 2010 r. dotyczącym szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont praktycznie nie zostały wprowadzone żadne nowe regulacje w zakresie ewidencji zapasów na kontach zespołu 3 i 6. Oznacza to, że opisy kont zespołu 3 i 6, poza kontem 300 „Rozliczenie zakupu”, pozostały bez zmian. Jednak ze względu na ogromną lukę w literaturze krajowej i prasie branżowej w zakresie omówienia szczegółowych zasad gospodarowania zapasami w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych opracowanie to szczególnie zasługuje na uwagę służb finansowo-księgowych typowych jednostek sektora finansów publicznych.

DOROTA ADAMEK-HYSKA

1. Zapasy, czyli rzeczowe aktywa obrotowe – objaśnienie podstawowych pojęć

Pojęcie „rzeczowe aktywa obrotowe” definiuje ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej: uor) w art. 3 ust. 1 pkt 19. Według tych regulacji rzeczowe aktywa obrotowe stanowią:

- **materiały** nabyte w celu zużycia na własne potrzeby,
- **produkty gotowe, produkcję w toku i półfabrykaty** wytworzone lub przetworzone przez jednostkę, zdadne do sprzedaży lub w toku produkcji,
- **towary nabyte w celu odprzedaży** w stanie nieprzetworzonym.

Są to zatem składniki aktywów obrotowych **przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy.**

W jednostkach sektora finansów publicznych zapasy stanowią głównie materiały, rzadziej zaś towary czy też produkty gotowe i półfabrykaty. Materiały mogą zatem występować w tych jednostkach pod różną postacią i mogą mieć różnorakie znaczenie ekonomiczne.

W jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych wyróżnić można rodzaje materiałów zużywanych w toku prowadzonej działalności wymienione w **tabeli 1.**

TABELA 1. Rodzaje materiałów

Kryterium klasyfikacyjne	Rodzaje materiałów
Przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> ■ materiały podstawowe, ■ materiały pomocnicze, ■ paliwo, ■ opakowania, ■ części zapasowe maszyn, urządzeń i narzędzi zaliczanych do środków trwałych, ■ opakowania, ■ odpadki
Miejsce składowania	<ul style="list-style-type: none"> ■ materiały w magazynie, ■ materiały w przerobie, ■ materiały w drodze
Wykonywanie obowiązków w zakresie ochrony i przydatności zasobów	<ul style="list-style-type: none"> ■ zapasy prawidłowe, ■ zapasy nieprawidłowe